

Významné osobnosti naší univerzity

Rétor a elegán za přednáškovým pultem*

(30 let od smrti Vladimíra Stupky)

Přestože spíše menší a ve starším věku již nikoli štíhlé postavy zaujal Vladimír Stupka (1906 Brno – 1980 tamtéž) mnohé z posluchačů svých přednášek vyzrálou rétoričností a elegancí projevu. Takového pamatují jubilanta z první poloviny 60. let minulého století, když jsem patřil mezi studenty oboru divadelní věda a on přednášel dějiny světových literatur. Tehdy byl docentem (habilitoval se v roce 1961 prací *Studie verhearenovské*), v roce 1967 pak přešel jako vedoucí katedry západoevropských jazyků a literatur na fakultu pedagogickou. V roce 1968 byl vědeckou radou navržen na jmenování mimořádným profesorem, s nástupem tzv. normalizace však ke jmenování nedošlo a V. Stupka odešel do důchodu (1971). Ani pak neustal ve vědecké práci a publikační činnosti. Například v první polovině 70. let vyšla jeho práce *Uvedení do dějin světových literatur 1.2., 1. Do roku 1789* (1973). 2. *Od roku 1879 do sklonku 19. století* (1974). Stupkovou doménou, počínaje obdobím jeho studií na brněnské filozofické fakultě (1924–1929, obor čeština-francouzština, byl mj. žákem Arna Nováka) a poté za let působení středoškolského profesora (1929–31 v Ivančicích, načež až do roku 1950 na reálném gymnáziu v Brně) byla v první řadě francouzská literatura. Na mateřské fakultě začal působit od roku 1955 jako interni lektor a potom odborný asistent, v období 1945–50 přednášel rovněž dějiny světové literatury na brněnské konzervatoři. Nadto byl ještě jako středoškolský profesor členem a funkcionářem Moravského kola spisovatelů; mj. od roku 1942 jednatel Družstva MKS.

Do druhé poloviny 30. let a do počátku protektorátního období spadá také významné působení V. Stupky literárního kritika a historika zaměřeného nikoli jen na francouzské písemnictví a francouzské autory. A mohl by následovat obsáhlý výčet různých témat a studií,

jimiž přispěl k literárněvědnému bádání v oblasti české literatury. Přičemž období 50. let 20. století je ve Stupkově případě v tom nejlepší slova smyslu „poznámeno“ úmyslnou, vědomou přetřzkou v publikování. Po otištění studii *Básnická pouť Jana Čarka* (1947) anebo *Kraj a lid Jana Knoba* (1948) – v obou případech šlo o spisovatele hlásící se k ruralistům – otiiskl Stupka další samostatně vydanou studii příznačně nazvanou *Pohled na dnešní světovou literární tvorbu až v roce 1962*. Z hlediska badatelských zájmů autora této stati chtěl bych ze Stupkových prací z protektorátního období upozornit ještě na podněty vzešlé z jeho práce *Poezie Jaroslava Zatloukala*, 1940. Součástí připomenuté práce byla také jeho studie o Zatloukalovi jakožto autorovi, který pro českou i slovenskou literaturu i kulturní veřejnost objevoval Podkarpatskou Rus podobně jako Ivan Olbracht. Jako středoškolský profesor působil až do roku 1939 v Bratislavě trávil totiž Zatloukal každé prázdniny na Podkarpatské Rusi a vydal o této zemi, jak známo součástí meziválečného Československa, několik sborníků, inicioval tam vznik periodik; a bylo by možno uvést rovněž jeho další počiny. Nadto vydal krajinou a lidmi Podkarpatské Rusi inspirovanou básnickou sbírku *Vitr z polonin*.

Obdobně jako to, co jsme uvedli na konci předchozího odstavce, je méně známá skutečnost, že V. Stupka sám usiloval stát se prozaikem. Dokladem toho je román *Žitnivý u pramene* (1943), jehož vyústění silně připomíná ruralistickou filozofii, neboť hlavní hrdina románu, samotář a pasivní jedinec, nalézá smír až v příklonu k vesnickému životu. Podobně je komponován také o rok dříve vydaný soubor povídek *Pěšiny*. Za spojnicí mezi badatelským a esejistickým a rovněž prozaickým rozměrem Stupkovy tvorby přitom Sylva Bartůšková, autorka hesla o něm do *Lexikonu české literatury IV/1. S – Ž + Dodatky* (Praha 2008), právem pokládá esej o kulturní historii Brna – podle našeho názoru záměrně hodně eisnerovskou – nesoucí název *Svědectví krásy a pisma* (1941). Kritická naučení koncipovaná – zase podle našeho mínění – v duchu názorů Viléma Mathesia a svým způsobem též A. Nováka při-

pomíná Stupkova studie *Dužemi předchůdců za zákonem pravdy* (1947).

Kromě toho, že svým způsobem přednášeni V. Stupka stále prokazoval, že je vrozeným typem řečníka, patřila k jeho největším přednostem v publikační činnosti schopnost podávat tematiku z dějin francouzské literatury i z dějin světových literatur materiálově téměř vyčerpávajícím způsobem, přitom však přehledně, byť někdy s inklinací k mnohomluvnosti. V oblasti dějin české literatury zase dokázal (opětovně citujeme autorku hesla z posledního dílu *Lexikonu české literatury*) vyloučit dílo „v souvislosti s vývojem osobnosti“, přičemž dovedl postihnout specifické rysy autorovy poetiky a vždy se „pokoušel sladit literárně-historický a kritický zřetel s biografickou složkou“.

Na závěr připomenutí osobní. Součástí badatelské knihovny brněnské pobočky Ústavu pro českou literaturu AV ČR jsou ročníky významných literárních časopisů z meziválečného období, například melantrišských *Listů pro umění* a *kritiku*, ročníky *Severu* a *Východu* i dalších, které ze Stupkovy pozůstalosti pracoviště buď získalo koupí, anebo darem od pozůstalých.

L. SOLDÁN

* Na sté výročí narození doc. V. Stupky jsme upozornili v č. 1 roku 2006.

Osmdesát let od narození Lubomíra Nového

V dubnu by se dožil osmdesátí let prof. dr. Lubomír Nový, CSc. Narodil se 15. 4. 1930 v Třebíči, kde také studoval na reálném gymnáziu. V té době měl možnost v rámci studentské výměny v letech 1946–1948 pobývat na lyceu v Nîmes. Potom se stal studentem Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a po jejím absolvování v r. 1952 zůstal na její katedře filozofie, kterou v letech 1964–1969, už jako docent, vedl. Pro své „revizionistické“ postoje – podporoval např. názor, aby se tehdejší Univerzita J. Ev. Purkyně vrátila ke svému původnímu názvu Masarykova univerzita – byl v roce 1970 vyloučen z KSČ, odvolán ze

všech funkcí, vyloučen z řady organizací a převeden jako odborný pracovník do laboratoře sociologického výzkumu na filozofické fakultě. Bylo mu zakázáno přednášet, publikovat, cestovat. V lednu 1990 se jako vedoucí na katedru filozofie vrátil a v červnu téhož roku se stal univerzitním profesorem. V roce 1995 založil při katedře filozofie FF MU Kabinet pro studium díla T. G. M. To však už byl těžce nemocen a 15. listopadu 1996 své nemoci podlehl.

Profesor Nový byl člověk nevšedního rozhledu a byl neúnavně činný v mnoha oblastech našeho odborného i veřejného života. Nemá smysl vypočítávat organizace, jejichž byl členem, mezinárodní konference, kterých se účastnil, ani ty, které inicioval. Za všechny jmenujme alespoň celostátní konferenci *Strukturalismus a historicismus ve filozofii 20. století* v Brně v dubnu 1968. Pobýval, studoval a přednášel v tehdejší SNR, v Rakousku, Francii, Itálii.

Za jeho vědecké zájmy mluví jeho knižní publikace: *Filozofie T. G. Masaryka* (1962), *Filozofie v neklidné době* (1965), *Marx v NSR* (1967), *Životní dráha jako sociologický problém* (1990) a *Filozof T. G. Masaryk. Problémové skici* (1994). Jeho články v odborných časopisech a sbornících se čítají na mnoho desítek.

Ale nejenom vědou živ je člověk. A o profesorovi Novém to platilo dvojnásob. Nebyl jen duší katedrových večírků a jiných zábav. I zde po sobě Lubomír Nový zchoval knižní svědectví. Jsou jím *Nekrology na živé* (1988), které charakterizovaly jeho kolegy z fakulty obvykle na oslavách jejich narozenin a které dodnes neztratily svůj charakteristický humor a půvab.

Jeho bývalí studenti zase pravděpodobně nikdy nezapomenou na jeho hodiny dějin marxistické filozofie, které se odehrávaly v tehdejší Akademické kavárně, a na živé diskuse, které je doprovázely.

Profesor Lubomír Nový... Těm, kdo ho znali, chybí dodnes.

I. HOLZBACHOVÁ
s vydáním pomoci
Slovníku českých filozofů